

Bezdroża

przewodniki rekreacyjne

BIESZCZADY

Solina, połoniny, cerkwie

ERGO
HESTIA

Ubezpieczenie
w podróży

Autor przewodnika:

Krzysztof Plamowski (opracowanie na podstawie tekstów Natalii Figiel, Zbigniewa Klimczaka, Pawła Klimka, Barbary Zygmąńskiej oraz własnych)

Aktualizacja:

Krzysztof Dopierała

Redaktor prowadzący:

Maciej Żemojtel

Redakcja i korekta wydania:

Gabriela Niemiec

Opracowanie kartograficzne:

Maja Białkowska, Bartłomiej Cisowski, Natalia Drabek, Agnieszka Drapich, Anna Filak, Marta Grabek, Paweł Klimek, Grzegorz Marchut, Szymon Pernal, Anna Styrska, Paweł Zabagło

Skład:

Michał Madejski | Pro Art Studio

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 2309863
e-mail: redakcja@bezdroza.pl
księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:
<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bebie3>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzje.

Wydanie III
ISBN: 978-83-246-6245-6
Copyright © Helion, 2013

- Kup książkę
- Poleć książkę
- Oceń książkę
- Księgarnia internetowa
- Lubię to!
Nasza społeczność

Zaproszenie w Bieszczady

Bieszczady to wyjątkowy pod każdym względem region naszego kraju. Działają jak magnes, przyciągając ludzi z różnych środowisk, o różnym wykształceniu, z których część na zawsze wiąże z nimi swoje życie, nawet po – w zamierzeniu – jednodniowym pobycie. Ale trzeba pamiętać, że są również bardzo wymagające. Surowy klimat i pierwotna przyroda stawiają wysokie wymagania przybyszom. Bieszczady stanowią niezłą szkołę przetrwania dla wszystkich chcących je lepiej poznać. Można podróżować wiele kilometrów pieszo, na koniu, na rowerze lub kajakiem, nie napotyając ludzkich siedzib, stając oko w oko z dzikimi zwierzętami, zmagając się z kapryśkami zmiennej pogody i trudnym, mylnym terenem. Znajomość topografii, podstawowych zasad współżycia z przyrodą oraz szlaków turystycznych na pewno ułatwią poznanie tych pięknych gór.

Region Bieszczadów z Międzynarodowym Rezerwatem Biosfery „Karpaty Wschodnie” – pierwszym trójstronnym, transgranicznym rezerwatem UNESCO na świecie – wyróżnia się niezwykłą różnorodnością przyrodniczo-kulturową. Słabo zaludniony i stosunkowo nienaruszony przez człowieka Rezerwat Biosfery zyskał miano „królestwa przyrody”. Region porastają największe w Europie kompleksy naturalnych dolnoreglowych lasów bukowych i zespoły łąkowe zwane połoninami, tak charakterystyczne dla krajobrazu Karpat Wschodnich. Spotyka się tu liczne endemity wschodniokarpackie oraz gatunki flory zagrożone wyginięciem w pozostałej części Europy. Rezerwat stanowi schronienie dla dużych drapieżników, takich jak niedźwiedź brunatny, wilk i ryś; tutaj też swoją ostoję mają orzeł przedni, jeleń europejski, a także reintrodukowane gatunki – żubr, koń huculski i bóbr.

Osobliwości środowiska przyrodniczego łączą się tu z bogactwem kultury i tradycji. Od stuleci region ten był miejscem stykania się i przenikania różnych kultur, narodów i grup etnicznych – Łemków, Bojków, Niemców, Żydów, Polaków, Słowaków, Ukraińców i in. Dziś jego wyjątkowy klimat tworzą piękna, drewniana architektura świecka i sakralna, tradycje rolnicze i pasterskie oraz wspaniałe środowisko naturalne. W tym małym zakątku środkowo-wschodniej Europy przyroda i historia łączą ze sobą ponad granicami trzy sąsiednie kraje.

■ Przestrzeń wolności

foto: Marcin Najda

Kup książkę

Poleć książkę

Informator A-Z

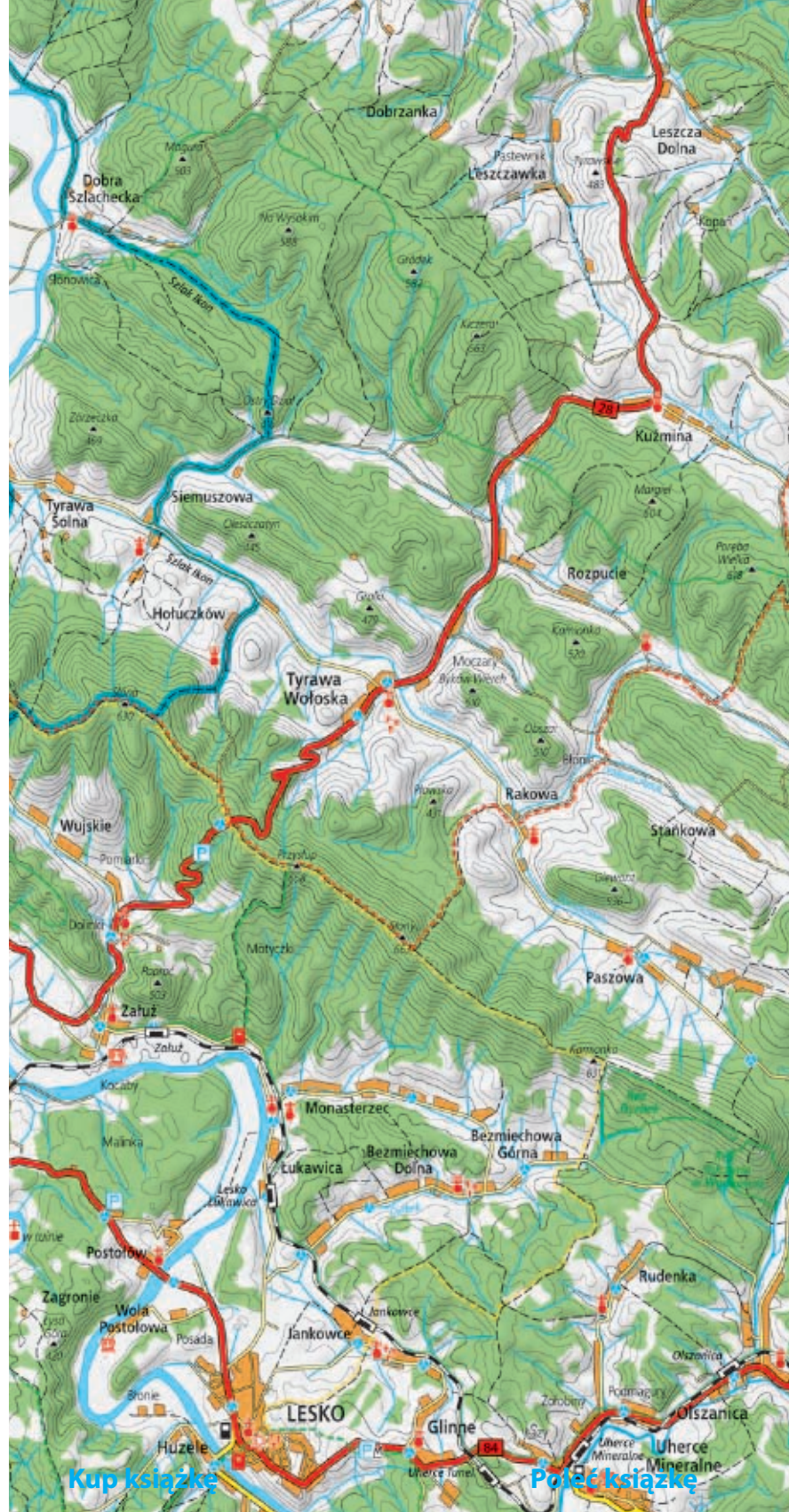
- **Apteki:** Ustrzyki Dolne, Rynek 3, tel.: 13 4613800; Polańczyk, ul. Zdrojowa 4, tel.: 13 4692041; Lesko, Rynek 11, tel.: 13 4697102; Cisna, tel.: 13 4686462; Baligród, ul. Kazimierza Wielkiego 18, tel.: 13 4684030.
- **Bieszczadzki Park Narodowy:** Dyrekcja, Ustrzyki Dolne, tel.: 13 4610650; Ośrodek Naukowo-Dydaktyczny BdPN, Ustrzyki Dolne, ul. Bełzka 7, tel.: 13 4611091; Ośrodek Informacyjno-Edukacyjny BdPN, Lutowska 2, tel.: 13 4610350; www.bdpn.pl.
- **Bieszczadzkie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe:** Krosno, ul. Olejarska 8, tel.: 13 4325432, 601240034, www.bwopr.pl; Baza Centralna Bieszczadzkiego WOPR, Polańczyk, tel.: 13 4666164, 607384523, tel. alarmowe: 601100100, 607112112.
- **Gabinety stomatologiczne:** Cisna: Gabinet Stomatologiczny, lek. stom. Piotr Szopiński, tel.: 505167345; Czaszyn: Gabinet Stomatologiczny, lek. stom. Anna Błażowska, Czaszyn 294, tel.: 13 4661450; Lesko: Gabinet stomatologiczny, lek. chirurg stom. Wacław Grześ, ul. Broniewskiego 1, tel.: 13 4696232; Gabinet stomatologiczny, lek. stom. Andrzej Buksztel, ul. Unii Brzeskiej 24, tel.: 13 4696471; Gabinet stomatologiczny, lek. stom. Paweł Olszewski, ul. Unii Brzeskiej 18, tel.: 13 4698433; Gabinet stomatologiczny, lek. stom. Ewa Starakiewicz-Pudełko, ul. Rynek 10, tel.: 603587459; Gabinet stomatologiczny, lek. stom. Paweł Bojkiw, ul. Parkowa 5, tel.: 13 4699007; Olszanica: Gabinet stomatologiczny, lek. stom. Stanisław Olech, Olszanica 210, tel.: 13

4617171; Ustrzyki Dolne: Gabinet stomatologiczny, lek. stom. Danuta Jurek, ul. Rynek 17, tel.: 13 4711481; Gabinet stomatologiczny, lek. stom. Aneta Nowotarska-Andruch, tel.: 13 4711804; Wołkowyja: NZOZ, Specjalistyczne Gabinety Stomatologiczne, ul. Słoneczna 45, tel.: 502550138.

- **Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Grupa Bieszczadzka:** Stacja centralna – Sanok, ul. Mickiewicza 49, tel. alarmowe: 601100300, 985, biuro: 13 4632204, www.gopr.bieszczady.pl; Rejonowa Stacja Ratownictwa Górskiego w Ustrzykach Górnych, tel.: 13 4610606; stacja ratunkowa na Połoninie Wetlińskiej (dyżur w schronisku PTTK), tel.: 603449516; Rejonowa Stacja Ratownictwa Górskiego w Cisnej, tel.: 13 4684734; Baza Ratownictwa Ogólnego w Dukli, tel.: 13 4632204; ratownicy dyżurują także w sezonowych punktach ratunkowych: Schronisko Studenckie „Koliba” na Przysłupie Caryńskim, tel.: 13 4611848; Bacówka PTTK „Pod Małą Rawką”, tel.: 504170127; Wola Michowa, Pensjonat Kira, tel.: 502472112; Lotnicze Pogotowie Ratunkowe w Sanoku, tel.: 13 4630477.
- **Informacja PKP:** Ogólnopolska Infolinia Kolejowa: 19757.

■ Na bieszczadzskim szlaku
© CCat82 | Shutterstock.com

Sanok i okolice

Sanok – miasto malowniczo położone nad Sanem, „brama w Bieszczady”. Każdy turysta zmierzający w góry powinien zatrzymać się tu choćby na jeden dzień. Ten dawny królewski gród przyciąga zwiedzających licznymi, pięknymi zabytkami. W centrum warto zobaczyć średniowieczny układ urbanistyczny z zabytkowymi kamieniczkami w rynku i przyległych ulicach, ratusz, kościół i klasztor oo. Franciszkanów z XVII w. oraz kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego z XIX w. Wyjątkowo cennym obiektem jest XVI-wieczny renesansowy zamek, w którym mieści się Muzeum Historyczne z bogatą kolekcją ikon oraz okazałym zbiorem obrazów Zdzisława Beksińskiego. Niedaleko zamku stoi murowana cerkiew pw. Trójcy Świętej z końca XVIII w. Do Sanoka przyciąga również Muzeum Budownictwa Ludowego położone na drugim brzegu Sanu. Jest to największy skansen w Polsce – wspaniała kolekcja zabudowy drewnianej z obszaru Beskidu Niskiego, Bieszczadów i przyległych do nich pogórzy.

Historia

Jak wiele innych miast, Sanok powstał na skrzyżowaniu dróg handlowych, w tym przypadku z Polski na Ruś i na Węgry. W pobliżu Sanoka, na wzgórzu Horodyszczce, istniał prawdopodobnie już w IX w. warowny gród. Najstarsza wzmianka o mieście pochodzi z roku 1150. Aż do połowy XIV w. tereny obecnej ziemi sanockiej należały do Rusi, do Polski przyłączył je Kazimierz Wielki. Po jego śmierci Ruś Halicka, a z nią i Sanok dostały się na krótko pod panowanie węgierskie. W 1417 r. w sanockim kościele odbył się ślub Władysława Jagiełły z Elżbietą Granowską (wcześniej ona trzykrotnie owdowiała, on dwukrotnie). Niedługo potem, po śmierci

■ Ratusz w Sanoku
© posztos | Shutterstock.com

króla, miasto otrzymała jako oprawę wdowią jego czwarta żona – Sonka Holszańska. Miasto było królewszczyzną i przez wieki, dzięki królewskim przywilejom, dynamicznie się rozwijało. Już w 1510 r. założono tu pierwszy wodociąg. W 1. poł. XVI w. drewniany gród przebudowano na murowany zamek.

Od końca XVI w. zaczyna się pasmo klęsk – najpierw wielki pożar miasta, potem najazd wojsk tatarskich i niedługo potem wojsk Rakoczego. Po I rozbiórce Polski (1772) dawne królewszczyzny przeszły na własność austriackiego skarbu państwa, a Sanok stał się siedzibą cyrkułu (jednostki odpowiadającej mniej więcej powiatowi).

Pod koniec XIX w. dużym impulsem rozwojowym dla miasta było otwarcie w 1884 r. linii kolejowej ze Stróży do Zagórza. W okresie międzywojennym na terenie Sanoka powstało kilka dużych zakładów przemysłowych, m.in. fabryka gumy, fabryka obrabiarek i akumulatorów. Przed II wojną światową Sanok liczył około 18 tys. mieszkańców.

Po klęsce wrześniowej granicę między hitlerowskimi Niemcami a ZSRR stanowiła (przez 2,5 roku) przecinająca miasto rzeka San. Tak więc Sanok położony był wówczas na samej granicy. W okresie okupacji niemieckiej w mieście i okolicy działał ruch oporu. W tym czasie hitlerowcy zamordowali prawie wszystkich sanockich Żydów, którzy stanowili znaczący procent ludności miasta. Pierwsze powojenne lata też nie sprzyjały rozwojowi, gdyż w okolicy toczyły się jeszcze walki polsko-ukraińskie. Ponowny przyrost ludności miasta i rozwój jego zakładów zaczął się dopiero w 2. poł. lat 50.

Warto zobaczyć

W centrum miasta na wyniosłej nadrzecznej skarpie wznosi się **sanocki zamek**, którego dzieje rozpoczynają się w XIV w. Drewniany gródek został gruntownie przebudowany w połowie XVI w. przez ówczesnego starostę sanockiego. Do dziś przetrwało jedno renesansowe skrzydło zamku, pozostałe rozebrano w XIX w. W zamku ma swoją siedzibę **Muzeum Historyczne Ziemi Sanockiej**, w którym znajduje się piękna kolekcja ikon, przeniesiona tutaj z bieszczadzkiej cerkwi. Jest tu również wystawa poświęcona historii miasta i etnografii jego okolic. Odrębny dział muzeum wypełniają obrazy współczesnego malarza Zdzisława Beksińskiego (1929–2005), który w Sanoku się urodził i który kolekcję swoich dzieł podarował miastu.

W pobliżu zamku znajduje się prawosławna **cerkiew katedralna pw. Trójcy Świętej**. Murowana świątynia została zbudowana w 1784 r. jako cerkiew greckokatolicka. We wnętrzu zobaczyć można ikonostas z 2. poł. XIX w.

Zabudowa **Rynku** pochodzi przeważnie z 2. poł. XIX i początku XX w. W południowo-wschodnim narożniku znajduje się **zespół klasztorny Franciszkanów**, pochodzący pierwotnie z XVII w., gruntownie przebudowany w wieku XIX. Z tego okresu pochodzi m.in.

charakterystyczna wieża kościelna. Wewnątrz, w bocznym ołtarzu, znajduje się słynący łaskami obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem. We wschodniej pierzei stoi eklektyczny **Ratusz** z końca XVIII w., przebudowany w XIX w. Najpopularniejszym sanockim deptakiem jest **ulica 3 Maja**, wybiegająca z Rynku na południe. W środkowej części ulicy na ławeczce odpoczywa **Dobry Wojak Szwejk** – jest to oczywiście jego postać odtworzona z brązu. Główny bohater powieści Haszka gościł w Sanoku w czasie pobytu na froncie i miał tutaj dość ciekawe przygody w wątpliwej reputacji przybytku. Niedaleko od Rynku, przy **Placu św. Michała**, znajduje się sanocki **kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego**. Pierwszy kościół parafialny istniał w tym miejscu już w XIV w., obecny, zbudowany w stylu neoromańskim, pochodzi z połowy XIX w.

Będąc w Sanoku, koniecznie trzeba poświęcić chociaż kilka godzin na zwiedzenie tutejszego **Muzeum Budownictwa Ludowego**. Skansen założony w 1958 r. jest największym tego typu obiektem w Polsce i stale się rozbudowuje. Położony w ładnym pagórkowatym terenie dzieli się na kilka sektorów poświęconych budownictwu Łemków, Bojków, Dolinian i Pogórzan. W skansenie są aż cztery drewniane obiekty sakralne: cerkiew z Grażiowej na Pogórze Przemyskim, niewielka cerkiew z Rosolina, której bryła i wyposażenie posiada cechy charakterystyczne zarówno dla liturgii wschodniej, jak i zachodniej (np. brak ikonostasu, a obecność ołtarzy bocznych), typowa cerkiew łemkowska pochodząca z Ropiek koło Hańczowej w Beskidzie Niskim, udostępniona do zwiedzania w sezonie letnim 2008 r., a także drewniany kościół z Bączala Dolnego (Pogórze Ciężkowickie), który wciąż pełni funkcje liturgiczne – odbywają się tutaj śluby. Oprócz tego w skansenie znajduje się kilka obiektów tradycyjnego przemysłu ludowego: tartak, olejarnia, warsztaty tkackie, urządzenia kopalnictwa naftowego i in. W osobnym zaadaptowanym w tym celu murowanym budynku z miejscowości Nowosiółki koło Baligrodu mieści się wystawa ikon karpaccich, zawierająca ok. 200 cennych eksponatów, zaś w chałupie przeniesionej z Tyrawy Solnej – wystawa pokazująca życie codzienne mieszkańców małych miast w południowo-wschodniej Polsce w XX w. (wystawy czynne tylko w okresie V–X). Atrakcją skansenu jest także otwarty w 2011 r. sektor miejski, prezentujący (zrekonstruowany) rynek galicyjskiego miasteczka.

■ Muzeum Budownictwa Ludowego
© posztos | Shutterstock.com

Sanok – informacje praktyczne

Informacja turystyczna

- **Centrum Informacji Turystycznej w Sanoku**, ul. Rynek 14, tel.: 13 4636060, 4644533, e-mail: citsanok@um.sanok.pl.
- **Oddział PTTK „Ziemia Sanocka”**, ul. 3 Maja 2, tel.: 13 4632171, 4632512, www.pttk.sanok.pl.
- **Stowarzyszenie Przewodników Turystycznych „Karpaty”**, ul. Rynek 1, Wydział Promocji Urzędu Miasta, tel.: 13 4652828, 4618217, www.bieszczady-przewodnicy.pl.
- **Strony internetowe: www.sanok.pl** – oficjalna strona Urzędu Miasta; **www.gminasanok.pl** – oficjalna strona gminy; **www.powiat-sanok.pl** – strona starostwa powiatowego; **www.esanok.pl** – informacyjny portal regionalny; **www.foto-sanok.pl** – galeria historycznych i aktualnych zdjęć Sanoka.

Dojazd, orientacja

- Obecnie Sanok ma połączenia kolejowe tylko z Jasłem (przez Krosno, 2–3 pociągi dziennie), Zagórzem (2 pociągi dziennie) i leżącym przy słowackiej granicy Łupkowem (tylko w okresie letnim). Aby dotrzeć koleją do Rzeszowa, należy przesiąść się w Jasle. Połączenie kolejowe z Chyrowem na Ukrainie zostało zawieszane. Kursy dalekobieżnych autobusów PKS łączą Sanok z Gdańskiem, Gliwicami, Katowicami, Kołobrzegiem, Krakowem (latem ok. 6 kursów dziennie), Lublinem, Warszawą (latem 4 kursy dziennie), Wrocławiem. Część autobusów jeździ tylko w okresie letnim (VII–VIII). Nie funkcjonuje już bezpośrednie autobusowe połączenie do Lwowa. Miasto posiada lokalne połączenia autobusowe z prawie wszystkimi miejscowościami bieszczadzskimi, włącznie z odległym Wołosatem.
- Przez Sanok przechodzą dwie drogi krajowe. Drogą nr 28 (zwaną trasą karpacką) dojedziemy na zachód do Krosna i dalej przez Jasło i Nowy Sącz aż do Wadowic, a na wschód do Przemysła i przejścia granicznego z Ukrainą w Medyce. Droga nr 84 prowadzi do granicy polsko-ukraińskiej w Krościenku.
- Dworzec kolejowy (przy ulicy Dworcowej) i położony obok niego

dworzec PKS (przy ulicy Lipińskiego) znajdują się w południowej części miasta, ok. 1 km od centrum (dojazd z Rynku ulicami 3 Maja, Jagiellońską i Dworcową). Największa atrakcja miasta – Muzeum Budownictwa Ludowego (skansen) – leży na prawym brzegu Sanu w dzielnicy Biała Góra, przy ulicy Rybickiego, ok. 1 km na północ od centrum (dojazd ulicą Mickiewicza do mostu wiszącego na rzece, za mostem w prawo; na miejscu duży bezpłatny parking). Parkowanie na terenie zabytkowego centrum jest płatne i możliwe tylko w wyznaczonych miejscach (karty postojowe sprzedawane na miejscu).

Noclegi

- **Camp Biała Góra**, tel.: 13 4632818, 605607855, www.campsanok.pl. 75 miejsc w domkach o różnym standardzie. Czynny tylko w okresie V–IX. Drewniane domki turystyczne (2-, 3- i 5-osobowe) i pole namiotowe położone są na ładnej skarpie nad Sanem, w dzielnicy Biała Góra, obok skansenu. Ceny noclegów do negocjacji (20–35 zł), możliwość pełnego wyżywienia.
- **Dom Turysty PTTK**, ul. Mickiewicza 29, tel.: 13 4631439, 4631013, www.domturysty.net.pl. 160 miejsc. Ceny dla gości indywidualnych: trójka 130 zł, dwójka 110 zł, jedyńka 80 zł (śniadanie dodatkowo 14 zł). Wszystkie pokoje z łazienkami i TV. Restauracja, drink-bar, parking.
- **Dom Sportowca MOSiR**, ul. Królowej Bony 4, tel.: 13 4659117, 4659126, www.mosir.sanok.pl. 82 miejsca, pokoje od jedynek do piątek (wszystkie z łazienką). Do dyspozycji gości stolówka (możliwość wykupienia wyżywienia), drink-bar, świetlica. Ceny noclegów: jedyńka 60 zł, dwójka 80 zł, trójka 90 zł, nocleg w sali wieloosobowej 27 zł.

Wyżywienie

- **„Gospoda pod Białą Górą”**, obok wejścia do skansenu, tel.: 602257719. Czynna IV–X 9.00–22.00. Jadło regionalne. W dni wolne czasem trudno o miejsce – z karczmą tłumnie korzystają zwiedzający skansen.
- **Karczma „Jadło Karpackie”**, Rynek 12, tel. 13 4646700,

www.karczma.sanok.pl. Kuchnia karpacka – potrawy regionalne, np. knysza, razowe pierogi i fasola po żydowsku oraz hreczanyki – mięso mielone z kaszą.

- **Restauracja Galicja**, ul. Biała Góra 1a (niedaleko skansenu, zaraz za mostem na Sanie, po lewej stronie drogi), tel.: 13 4647933. W menu m.in. żur, gołąbki z tartych ziemniaków, latem chłodniki i pierogi owocowe.
- **Restauracja U Szwejka**, ul. 3 Maja 15, tel.: 13 4644761, www.uszwejka.bieszczady24.pl. Czynnna pn.–sb. 11.00–24.00, nd. 12.00–24.00. Jeden z najbardziej lubianych lokali w mieście, wykorzystujący popularność bohatera powieści Haszka. W jadłospisie kuchnia czeska, węgierska oraz kilka naciście rodzajów pizzy.

Wydarzenia

- **Międzynarodowe Spotkania Akordeonowe i Międzynarodowe Spotkania Gitarowe**, kwiecień, na zmianę: w lata parzyste akordeonowe, w nieparzyste gitarowe; organizatorzy: Państwowa Szkoła Muzyczna i Sanockie Towarzystwo Muzyczne, ul. Podgórze 25, tel.: 13 4645315, www.sanokpsm.republika.pl.
- **Jarmark Folklorystyczny**, przełom maja i czerwca, Muzeum Budownictwa Ludowego – występy zespołów pieśni i tańca, pokazy rzemiosł.
- **Jarmark Ikon**, lipiec – artyści z karpackich pracowni ikon prezentują swoje dzieła.
- **Festiwal Teatralny** w stodole w Morochowie, 15 km na południe od Sanoka, sierpień – występy międzynarodowych grup teatralnych na nietypowej scenie w stodole.
- **Międzynarodowy Festiwal Pieśni i Muzyki Ludowej Młodych „Eurofolk na Pograniczach”**, sierpień/

wrzesień, Muzeum Budownictwa Ludowego.

- **Sanocka Szantynocka**, wrzesień, organizator: „Yank Shippers”, www.yank.szanty.art.pl.
- **Festiwal im. Adama Didura**, wrzesień/październik, organizator: Sanocki Dom Kultury, tel.: 13 4631042, www.sdksanok.pl.

Przydatne adresy

- **Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR)**, ul. Królowej Bony 4, tel.: 13 4659117, www.mosir.sanok.pl. Ośrodek położony nad brzegiem Sanu. W jego skład wchodzi: sztuczny tor jazdy szybkiej na lodzie, zespół basenów kąpielowych, hotel, schronisko, stadion sportowy z zapleczem technicznym, jesienią i zimą również kryte lodowisko. Wstęp na basen kryty: dorośli 8,5 zł, dzieci 6 zł (za 45 min).
- **Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku**, ul. Rybickiego 3, tel.: 13 4631672, www.skansen.mblsanok.pl, www.skansen.sanok.pl; czynne V–IX codz. 8.00–18.00, X 8.00–16.00, XI–III 9.00–14.00, IV 9.00–16.00; wstęp 12 zł, ulgowy 8 zł. W skansenie znajduje się również kilka wystaw (czynnych tylko w okresie V–X), za wstęp na które płaci się osobno. Skansen można zwiedzać także z przewodnikiem (40 zł za grupę 20-os.), który ma klucze do zabytkowych budynków – bez niego nie ma możliwości wejścia do wnętrza.
- **Muzeum Historyczne Ziemi Sanockiej**, ul. Zamkowa 2, tel.: 13 4630609, www.muzeum.sanok.pl; czynne X–V pn. 8.00–12.00, wt.–śr. 9.00–17.00, czw.–nd. 9.00–15.00, VI–IX pn. 8.00–12.00, wt.–nd. 9.00–17.00; wstęp 11 zł, ulgowy 8 zł, rodzinny 30 zł, wynajęcie przewodnika 45 zł. Okazanie wykorzystanego biletu z Muzeum Budownictwa Ludowego upoważnia do zniżki.

Propozycje wycieczek

W okolicach Sanoka przebiega kilka szlaków turystycznych, będących częścią tras długodystansowych: pieszych, rowerowych, samochodowych i wodnych. Decydując się na pozostanie w Sanoku przez kilka dni, można ułożyć sobie kilka wycieczek po okolicy, korzystając z gotowych, oznakowanych tras, przybliżających dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe ziemi sanockiej. Miłośnicy architektury

drewnianej, pokonując pieszo, rowerem lub samochodem fragmenty Szlaku Ikon i Szlaku Architektury Drewnianej, będą mogli zapoznać się z pięknymi cerkwiami i innymi obiektami zabytkowej cieszności ludowej. Pasjonatów militariów zainteresują pamiątki I wojny światowej, po których oprowadza szlak „Śladami dobrego wojaka Szwejka” oraz Szlak Nadszańskich Umocnień.

Szlaki piesze

Z Sanoka prowadzi w kierunku Bieszczadów niebieski szlak pieszy na trasie Sanok – Poraż – Morochów – Sulifa (759 m n.p.m.) – Turzańsk – Chryszczata (997 m n.p.m.). Na Chryszczatej szlak łączy się z Głównym Szlakiem Beskidzkim. Czas przejścia całego odcinka to ok. 10–11 godz. (33 km).

Szlak Ikon

Doliną Sanu w okolicach Sanoka biegnie pieszy szlak dydaktyczny (znakowany na niebiesko), prowadzący do jednej z najstarszych drewnianych cerkwi w Polsce – cerkwi w Uluczu. Łączna długość szlaku wynosi 70 km i umożliwia zwiedzenie 10 cerkwi i 2 muzeów. Oznakowany jest również rowerowy Szlak Ikon, prowadzący z Radoszyc na granicy polsko-słowackiej wzdłuż dolin Osławy i Sanu do Krościenka na granicy polsko-ukraińskiej (kolor czerwony) oraz od Mrzygłodu do Horyńca Zdroju i z Ustrzyk Dolnych do Chmiela (kolor niebieski). Boczne szlaki doprowadzające do cerkiewek oznakowane są kolorem żółtym. Główne atrakcje turystyczno-krajoznawcze tych szlaków (w okolicach Sanoka) to:

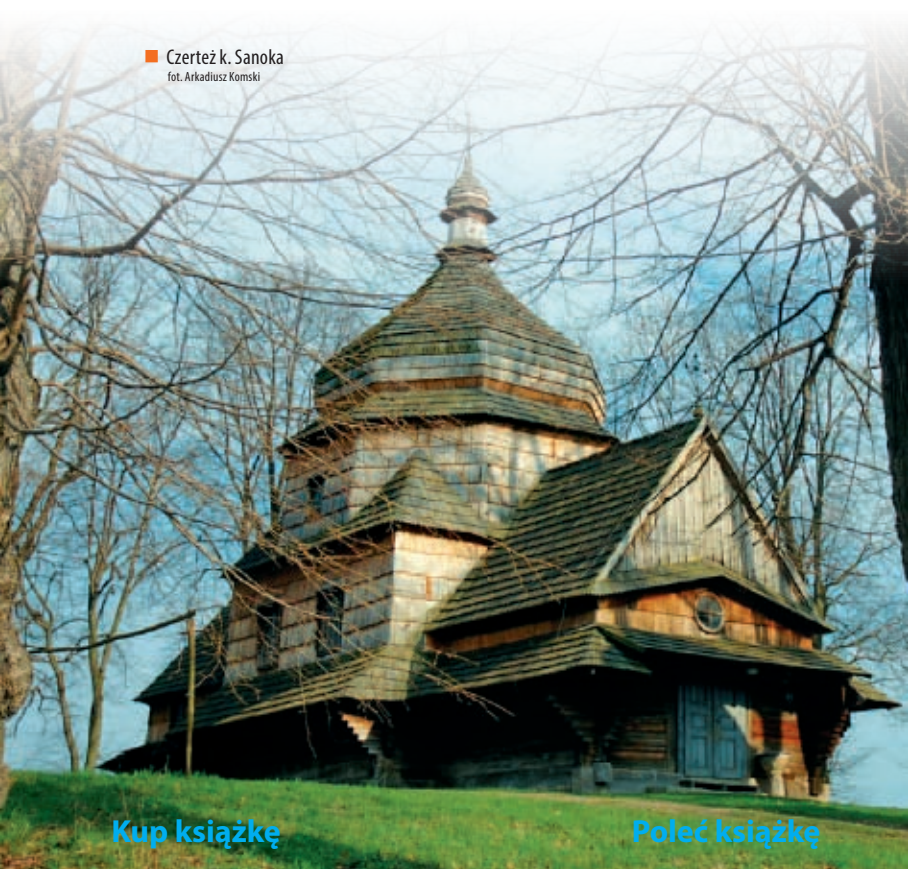
- **Dobra Szlachecka** – dawna parafialna cerkiew greckokatolicka pw. św. Mikołaja, drewniana, zbudowana w 1879 r., obecnie

kościół filialny pw. Podwyższenia Krzyża. Przed cerkwią trójkondygnacyjna obronna brama-dzwonnica z XVII w., z kaplicą na piętrze oraz dzwonami z 1624 i 1625 r.

- **Dolina Sanu** – malownicze meandry rzeki, która na tym odcinku oddziela strome, zalesione zbocza Gór Słonnych i Pogórza Przemyskiego od nieco łagodniejszych wzgórz Pogórza Dynowskiego, stanowiąc dużą atrakcję dla kajakarzy, miłośników wędkowania oraz amatorów kąpeli. Przewidziana w latach 50. jako obszar do zalania wodami zbiornika, który miał powstać po zbudowaniu zapory w Niewiście, jest obecnie bardzo słabo zurbanizowana, a w efekcie zachowała swój naturalny dziewiczy charakter.
- **Hłomcza** – cerkiew greckokatolicka pw. Soboru NMP, drewniana, wzniesiona w 1859 r. W latach 1946–60 użytkowana jako kościół rzymskokatolicki, następnie jako cerkiew prawosławna. Od 1991 r. odbywają się w niej nabożeństwa obrządku bizantyjsko-ukraińskiego.
- **Łodzina** – dawna cerkiew greckokatolicka pw. Narodzenia NMP, wzniesiona w 1743 r., obecnie kościół filialny rzymskokatolicki. Obok cerkwi piękny stary dąb.
- **Międzybrodzie** – dawna parafialna cerkiew greckokatolicka pw. Trójcy Świętej, murowana, wzniesiona w latach 1899–1900. Przy świątyni grobowiec rodziny Kulczyckich w kształcie piramidy.

■ Czerzeż k. Sanoka
 fot. Arkadiusz Komski

- **Park Krajobrazowy Gór Słonnych** – został utworzony 27 marca 1992 r. Leży w północno-wschodniej części województwa, na północ od Sanoka, Zagórza, Leska i Ustrzyk Dolnych. Obejmuje znaczną część Gór Sanocko-Turczańskich (prawie całe Góry Słonne i Pasma Chwaniowa). Pasma górskie mają tu wyraźny rusztowy charakter, wysokości słabo wyodrębnionych wierzchołków nie przekraczają 700 m n.p.m. Góry odwadnia gęsta, kratowo ułożona sieć rzek i potoków. Jest to obszar wyjątkowo cenny ze względu na jego walory przyrodnicze i kulturowe. Atrakcyjność tego terenu podnosi bardzo słabe zaludnienie, co gwarantuje niezakłócony kontakt z przyrodą.
- **Sanok** – Muzeum Budownictwa Ludowego. Skansen zajmuje powierzchnię 38 ha, prezentuje ok. 120 obiektów architektury drewnianej z terenu Bieszczadów, Beskidu Niskiego i pogórzy, m.in. cerkwie z Ropek (1801), Grąziowej (1731) i Rosolina (1750), kościół z Bączala Dolnego (1667), budynki mieszkalne, użyteczności publicznej, gospodarcze i in. Skansen posiada również ok. 500 ikon, z których część znajduje się w wyżej wymienionych cerkwiach, pozostałe zaś są wyeksponowane w oddzielnym budynku. Sanocki skansen jest największą tego typu placówką w Polsce.
- **Sanok** – prawosławna cerkiew katedralna pw. Świętej Trójcy, siedziba biskupa Diecezji Przemyskiej i Nowosądeckiej, murowana, zbudowana w 1784 r.
- **Sanok** – Muzeum Ikon mieszczące się w sanockim zamku. Pierwotnie był to ruski gród, na miejscu którego stanął kaziemierzowski zamek gotycki. Przebudowany w latach 1523–48, w stylu renesansowym. W jego salach prezentowanych jest 106 ikon, z ok. 700 posiadanych przez muzeum (największa kolekcja w Polsce) – ekspozycja będzie powiększona po zakończeniu remontu pozostałych pomieszczeń. W muzeum zobaczyć można także prace Zdzisława Beksińskiego.
- **Sanok** – dawna cerkiew parafialna pw. Wniebowstąpienia Pańskiego, drewniana, wzniesiona w 1844 r. Obecnie użytkowana jako kościół rzymskokatolicki (dzielnica Olchowce).
- **Siemuszowa** – drewniana filialna cerkiew greckokatolicka pw. Przemienienia Pańskiego, zbudowana w 1841 r. Obecnie użytkowana jako kościół rzymskokatolicki.
- **Tyrawa Solna** – drewniana cerkiew pw. Jana Chrzciciela, zbudowana w 1837 r. Obecnie użytkowana jako kościół rzymskokatolicki.
- **Ulucz** – drewniana cerkiew pw. Wniebowstąpienia Pańskiego, zbudowana w 1659 r. Wchodziła w skład zespołu klasztorowego Bazylianów. Obecnie filia Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku. Położona na szczycie stromej, owianego legendami wzgórza Dębniak, na północnym krańcu wsi.
- **Wychodnie skalne** – oryginalne formy piaskowcowe na grzbietach Gór Słonnych, tworzące fantastyczne kształty, przywołujące na myśl upiory z ludowych podań. Na szlaku znajdują się dwie z nich – Orli Kamień oraz Kamień na Granickiej.

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

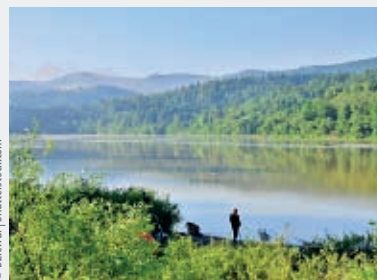
Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
Helion SA

foto. na prozdzie okładki:
© Paweł Kzmierny, Ebieta Skowśka | Shutterstock.com
© Dżewi | Shutterstock.com

BIESZCZADY

- Widokowe połoniny i przepastne lasy
- Cerkwie, judaika, nieistniejące wsie
- Szlaki piesze, rowerowe, konne...
- Wodne atrakcje Soliny
- Ekomuzea, stadniny i Bieszczadzka Ciuchcia

Bieszczady to jeden z najbardziej poruszających wyobraźnię, legendarnych regionów Polski. To zarówno wspaniała przyroda, chroniona w Międzynarodowym Rezerwacie Biosfery UNESCO „Karpaty Wschodnie”, jak i obszar niezmiernie ciekawy historycznie, w którym od wieków przenikały się kultury górali ruskich – Bojków i Łemków, Polaków, Żydów, Niemców i in. Dla turystów góry te stanowią swoistą „przestrzeń wolności”, ale i wymagającą szkołę przetrwania.

Przewodniki rekreacyjne oprowadzają po najciekawszych regionach i miastach – nie do pominięcia na trasie podróży. Opisom krajoznawczym towarzyszą mapy, ramki z ciekawostkami oraz starannie wybrane zdjęcia, dające przedsmak prawdziwej podróży. Zwięzłe informacje praktyczne pomagają zaplanować udany urlop i odnaleźć się w odwiedzanym miejscu. Wszystko to, w połączeniu z przejrzystym układem treści i atrakcyjną szatą graficzną, czyni z przewodnika rekreacyjnego niezastąpionego partnera w podróży.

Nr katalogowy: 11430

 Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

 Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
 0 601 339900

 Bezdroza
Przewodniki Ludzi Ciekawych

Sprawdź najnowsze promocje:
❖ <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
❖ <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
❖ <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-246-6245-6

9 788324 662456 >

Cena 24,90 zł